

Изказване на министъра на отбраната Годор Тагарев

на откриващата среща на Обществения съвет по отбранителна политика

09 април 2013 г.

Годор Тагарев: Уважаеми господа генерали, адмирали, офицери, действащи, от резерва, от запаса, уважаеми дами и господа, добре дошли!

Радвам се за проявения интерес и готовността Ви да се включите в обществения дебат по критични въпроси на отбранителната политика. Днес накратко ще споделя вижданията на своя екип за структурирането на този диалог между държавата и обществото и вижданията си по някои от организационните въпроси.

Ще започна с кратък анализ на условията, в които ние с Вас ще дискутираме отбранителната политика, без да имам претенции за дълбочина и изчерпателност. Формирането и реализирането на отбранителната политика става в рамките на налични ресурси и прогнозен бюджет за отбраната. Предполагам всички присъстващи са добре с тези рамки. За това ще се опитам да съсредоточа Вашето внимание по-скоро върху обществените възприятия, които според мен са с най – съществено влияние върху бъдещето на армията и бъдещето на нашата отбранителна политика.

От една страна, армията успя да възстанови своя престиж и отново да се нареди сред най – уважаваните български институции, но, от друга страна, ежедневно се сблъскваме с претенции, решения и действия, които не съответстват на предполагаемото уважение и респект. Ще дам няколко примера. Първият пример е с полигона на Министерството на отбраната,

недалеч от Стара Загора, на площ от около 90 000 дка., използван от армията и в интерес на отбранителната индустрия. Ние посрещнахме с интерес новината за предстоящия референдум в общината, поставящ под въпрос съществуването на полигона. Не вярваме обаче, че така ще се решат екологичните проблеми на старозагорци. Зад тези искания може би стоят частни интереси, а паралелно с този процес има искане от общината да им предадем имот в центъра на града, за да се осигурят по – добри възможности за отдих на неговите жители.

Вторият пример е свързан отново с имоти, но този път със строителство. През последните десетина години Министерството на отбраната реализира две съществени строителни инвестиции, като изключва инвестициите в летищна инфраструктура. Без да дискутираме тяхната целесъобразност или да давам други по-дребни примери, нека проследим в развитие двете инвестиции. Първата от тях е сграда за служба „Сигурност“, обединяваща военното контраразузнаване и военната полиция, изградена на територията на Военната академия, в която от бюджета на Министерството на отбраната са инвестирани около 22 милиона лева. По стечение на обстоятелствата, при готова сграда, бе взето решение за създаване на Държавна агенция „Национална сигурност“, която включи в състава си военното контраразузнаване, и сградата бе предадена на ДАНС. Наскоро Агенцията се премести от там, но не съм чул и дума за евентуално връщане на сградата на Министерството на отбраната, което също има нужда от модерна инфраструктура.

Вторият инвестиционен пример е с прословутото „военно НДК“, както е известно публично. За неговото изграждане са отишли 32 млн. лева от военния бюджет, след което сградата и теренът бяха предадени на друга

организация. И като че ли това не е достатъчно - лица, свързани с тази организация, вече започнаха кампания, чиято цел е, обявена от тях, да вземат Военната академия, която от своя страна да се премести до Националния дворец на културата.

Третият пример е от тази сутрин. Докато си пиех кафето, чух, че ще се изгражда нов стадион, който трябвало да бъде, цитирам, „близо до зала „Армеец“, т.е. на мястото на казарми. Като знам какви задръствания стават на „Цариградско шосе“ и сега, не мога да си представя какво би се случило след мач с около 300 000 зрители, но може би авторите на идеята не се интересуват от това.

Четвъртият пример отново е свързан с инфраструктура, макар и не със собственост. Вчера по време на приемния ми ден едни много симпатични хора дойдоха с очакването да им бъде удовлетворена молбата да използват едно наше военно формирование за няколко дни и останаха изключително изненадани от отказа, тъй като вече били поканили 10 000 души, и цитирам, „щели да си търсят правата“.

Последните два примера не са толкова лесни за възприемане от широката общественост, но Вие ще ги разберете. Първият от тях е свързан с освобождаване на честотни спектри. Вероятно по негласно споразумение по време на Студената война двете страни изграждат своите радиотехнически системи в различни спектри. След края ѝ и предвид бурното развитие на информационните технологии и комуникациите Европейският съюз последователно приема решения за предаване на части от спектъра, най – вече използвани от Варшавския договор, за цифровизация и бизнес развитие. Като член на Европейския съюз България следва тези решения, но рядко се

споменава, че в изграждане на съответната инфраструктура при Студената война са инвестирани милиарди. Междувременно са приети решения, постановления, създадени са работни групи, осигурено е частично финансиране от 2008 г. и нито един лев от 2009 г. насам. В резултат поставени са на кантар структурни фондове и евентуални наказателни мерки от страна на Европейската комисия, и функционирането на някои отбранителни способности с критично значение за сигурността на страната.

И последният ми пример, за да не Ви отегчавам, е свързан с осигуровките на военнослужещите. Някои наблюдатели отбелязват увеличение на бюджета за отбрана през 2013 г. в сравнение с предходната година. Няма никакво реално увеличение. Разликите в номиналната сума се дължат изключително на двойно увеличената осигурителна тежест. На практика чрез бюджета за отбрана се осигуряват и пенсии на колеги, които са служили по друго време и са се пенсионирали в друга пенсионно–осигурителна система.

Списъкът с примери може да бъде удължен, но въпросът ми към Вас и към всички нас е защо се случва всичко това? Защо важни обществени групи подлагат на съмнение ефективността на армията и ефикасността, с която Министерството на отбраната използва предоставения публичен ресурс? Частично обяснението може да се дължи на незнание, на недостатъчно добра информационна политика, на неразбиране. Може би и прозрачността все още не е достатъчна, но нека преди дискусиата по тези въпроси да погледнем критично към себе си. Отново няма да теоретизирам, а ще дам три конкретни примера, чието решаване или нерешаване допринася, а според мен и все повече ще допринася за формиране на общественото отношение към отбраната и армията. Първият проблем често се поставя от много от вас. Това

е проблемът със социалното осигуряване на военнослужещите. Казвал съм го многократно, ще го повтора и днес. Поради високото равнище на риск на военната професия, военнослужещите заслужават високо заплащане, специални социални мерки и подпомагане на прехода към цивилния живот в края на тяхната кариера. Дори по-високо, отколкото е в момента, но ключовият ми въпрос за експертната дискуссия е кой точно изпълнява високорисковата професия? Има хора, които водят сложна учебна и бойна подготовка, участват в рискови операции, отново отиват на обучение, водят щаб, отново отиват в операции. За щастие имаме много колеги, които достойно изпълняват професията, разбирана по този начин, но нека си признаем, че има и много колеги, които дълги години работят в центъра на София или други големи градове, заменяйки инцидентно София с Брюксел. Това се вижда добре и не се приема от обществото. Решенията на проблема са добре известни в експертната общност. Всички знаем, че трябва да има мандатност, че трябва да има ротация, че трябва да се заменя оперативна дейност с щабна дейност, обучение и отново. Прилагаме ли обаче тези мерки? И ако не ги прилагаме, защо не ги прилагаме?

Вторият проблем, който ще засегна, е заемането на места за цивилни от пенсионирани военнослужещи. Има немалко случаи, в които до днес човекът, заемащ определено място, е военнослужещ, от утре продължава на същото място, но вече като цивилен. Това не само задълбочава първия от посочените проблеми, но и пречатства засилването на експертна експертиза и отново води до създаването на определени отношения в обществото.

И третият проблем, който подбрах да представя пред Вашето внимание, това са инвестиционните проекти и техният ефект, по – широк ефект. През последните десетина години едно цяло и седем милиарда лева са

инвестирани във въоръжение и техника. И от моя гледна точка тези инвестиции от 1.7 милиарда лева нямат видимо отражение върху развитието на технологиите, изследователски и технологични центрове или върху конкурентността на българската отбранителна индустрия.

Говорейки за проблемите, все пак ще Ви призова да погледнем в бъдещето, да помислим как ще бъдат дефинирани обществените очаквания не само утре, но и след 10 – 15 години. Радвам се, че виждам млади хора тук, но си мисля, че са твърде малко. Дискусията, която водим с повечето от колегите от резерва, е дискусия, която е изключително важна, но след 10 години няма ние да водим дискусията. Други ще са хората, които ще водят тази дискусия. И много малко от тях сега са тук около тази маса. В същото време трябва да признаем, че възприятията не са еднопластови, не са лесни за смилане. И въпросът към днешната дискусия е какво може да направим днес, за да информираме и образуваме поколенията бъдещи лидери на страната. Това според моя екип е основният въпрос на Обществения съвет.

От организационна гледна точка някои неща. Достатъчно време, предварително сте получили правилата, аз мисля, че пет дни са достатъчно. Разполагате и с разпечатан вид с Правилата на работа на Обществения съвет пред Вас. За това съвсем накратко ще се спра на предлаганото от моя екип структуриране на диалога. Предвидили сме три основни формата, в които очакваме да бъде насочена дискусията. Това са първо:

- Модерна политика за сигурност и отбрана на 21 век;
- Професионалистите в отбраната през 21 век;
- Иновации, технологии и отбранителна индустрия.

По няколко думи ще кажа за всеки от тях, както и за някои ограничения. Първо по ролята на отбраната в сигурността. Темите, които предвиждаме за дискусия, са:

- Какво означава политика на сигурност и отбрана в 21 век?
- Как се развиват НАТО и Европейският съюз и какво е ролята на България в това развитие?
- Кои са важните регионални измерения на политиката за сигурност и отбрана?
- Кох е балансът между трите мисии на въоръжените сили – отбрана, подкрепа на международния мир и сигурност и принос към националната сигурност в мирно време?
- Кои са връзките на отбранителната политика с други национални политики – външна политика, политика за иновации и технологии, икономическа политика?
- Кои са новите предизвикателства и какво правим да ги посрещнем? Как би трябвало например да интегрираме отбранителната политика с политиката за енергийна сигурност или с политиката за кибернетична сигурност?

Вторият формат предлагаме да дискутира въпроса за хората в отбраната. Какви би трябвало да бъдат кариерните модели за развитие на военнослужещите, но и за цивилните служители в Министерството на отбраната, Българската армия и подчинените им структури? Каква изобщо е ролята на цивилните в отбраната? Какъв е възможният принос на жените в сигурността и отбраната и как решаваме въпросите за равнопоставеност? Кои са принципите на кариерно развитие? Как изграждаме и развиваме модерен

сержантски корпус? Кое е необходимото социално осигуряване? Какви би трябвало да бъдат условията на труд и пенсиониране? Каква е ролята на резерва и как ще служат хората в резерва?

И третият формат ще бъде насочен към обсъждане на необходимите иновации, развитието на технологиите и отбранителната индустрия. Тук си представяме, че ще бъдат дискутирани теми за използване на добри индустриални практики, начини на осигуряване на жизнения цикъл на въоръжението и техниката, взаимодействието с индустрията за реализирането на концепции и политики, публично-частно партньорство, мултинационално партньорство за осигуряване на отбранителните способности и какви трябва да бъдат националните възможности. Как български изследователски звена и фирми могат и би трябвало да бъдат интегрирани в европейската технологична индустриална база? Или в резюме тази трета тема – какви ще са по-широките ползи за обществото от реализирането на модерна отбранителна политика? Допускаме, че може да сме пропуснали някои важни теми, за това нека те бъдат разгледани във всеки дискуссионен дебат и да дадем съгласие как трябва да се структурира съответният дебат. Ние предвиждаме интензивен диалог. Датите за началните срещи са показани на слайда, Не можем точно да прогнозираме продължението на дискусиите, това зависи и от Вашата активност. Впоследствие заедно ще преценим дали е необходимо да се събираме в пълен състав и евентуално кога да се съберем отново. И ще завърша с една препоръка и две забрани.

Препоръката ми е бързо да стигнем до съгласие по Правилата за работа на съвета и да започнем дискусиите по същество. Образно казано да направим така, че „парата да не отиде в свирката“.

Разбирам, че някои от лидерите на обществени организации, работещи по въпроса на отбранителната политика, са се включили в предизборната кампания. Ние приветстваме това като най-прекия път към демократичен граждански контрол чрез участие в законодателната власт, но в работата на Обществения съвет не можем и не искаме да позволим партийна предизборна агитация и пропаганда. В случай, че някой си позволи да прави такава агитация, съм разпоредил медиаторът на съответната дискусия да му отнеме думата и да бъде помолен да не се включва в следващи дискусии. Надявам се обаче, че няма да се стигне до реализиране на тези мои указания. За политически дискусии и агитация има други форуми, това не е форум за политическа агитация и предизборна агитация.

Втората забрана е да не се оплакваме от държавата, да не се оплакваме от действия на държавата, липса на разбиране и уважение. Да не се фиксираме върху славното минало, всяка армия се прави в конкретни обстоятелства за решаване на конкретни проблеми. Нека този път погледнем в бъдещето и заедно да потърсим решения, които са най-добри за България и българските граждани.

Благодаря за вниманието! Пожелавам успешна работа на съвета!